

Strategi för att förebygga och motverka mäns våld mot kvinnor, Region Gotland 2019-2022

Fastställd av Välj ett objekt
Framtagen av regionstyrelseförvaltningen
Datum 2019-03-05
Gäller 2019-2022
Ärendenr RS 2017/897
Version [1.0]

Strategi för att förebygga och motverka mäns våld mot kvinnor, Region Gotland 2019-2022

Innehåll

1. Inledning	2
2. Syfte	2
3. Region Gotlands strategiska vägval	2
3.1 Målsättningen <i>Ett utökad och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld</i>	3
3.1.2 Utöka insatser till våldsutövare.....	3
3.1.1 Förstärka det våldspreventiva arbetet	3
3.2 Målsättningen <i>Förbättrad upptäckt av våld samt starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn</i>	4
3.2.2 Skydd och stöd	4
3.2.1 Upptäckt av våldsutsatthet	4
3.3 Målsättningen <i>Förbättrad kunskap och metodutveckling</i>	4
3.3.1 Kunskap och metodutveckling	4
4. Implementering och uppföljning	5
5. Mäns våld mot kvinnor	5
5.1 Definitioner	5
5.2 Nationellt politiskt delmål att utgå ifrån.....	5
5.3 Nationell strategi	6
6. Lagar	7

1. Inledning

Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem som orsakar stort fysiskt och psykiskt lidande. Det är den yttersta konsekvensen av den maktobalans som råder mellan kvinnor och män. Föreställningar om kön, makt och sexualitet har en grundläggande betydelse för alla former av mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck såväl som prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Våldet leder till mänskligt lidande som motverkar ett socialt hållbart samhälle. Det leder till ojämlikhet och ojämställdhet i hälsa och leder till stora samhällskostnader för bland annat hälso- och sjukvården, rättsväsendet, socialförsäkringar och det sociala välfärdssystemet.

Hot, våld, kränkningar och förtryck förekommer i alla samhällsklasser och åldersgrupper. Våldet påverkar individens hela livssituation och nätverk både akut och på lång sikt. Våld är ett folkhälsoproblem och ett samhällsproblem som är resurskrävande och kräver samverkan mellan olika myndigheter. Den nationella jämställdhetspolitiken har därför ett delmål som säger att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Strategin pekar ut på vilket sätt vi ska verkställa den nationella politiken. Region Gotland har utifrån den nationella strategin¹ valt de inriktningar som bedöms ha störst effekt för perioden 2019-2022. Strategin gäller Region Gotlands verksamheter och ska hjälpa till att förverkliga prioriterade delar av det nationella jämställdhetsmålet om att *mäns våld mot kvinnor ska upphöra*.² Vidare utgör strategin ett deluppdrag i handlingsplanen enligt CEMR: s europeiska jämställdhetsdeklaration som undertecknades i regionfullmäktige i december 2015 (RF § 305, 2015). Strategin stämmer också väl överens med Jämställdhetsstrategi för Gotland 2018-2023 framtagen av Länsstyrelsen i Gotlands län 2018.

Arbetet med förslaget till strategier har gjorts i en arbetsgrupp, utsedd av regional samverkans- och stödstruktur, RSS. I arbetsgruppen har ingått jämställdhetsstrateg från regionstyrelseförvaltningen, hälso- och sjukvårdsförvaltningens utbildningsstrateg, socialförvaltningens samordnare gällande våld i nära relationer och chefen för barn- och elevhälsan från utbildnings- och arbetslivsförvaltningen. Representanterna i arbetsgruppen har varit länken mellan de verksamheter som arbetar med mäns våld mot kvinnor för att identifiera och säkra de strategiska vägvalen och på vilket sätt de implementeras. Arbetsgruppen har i respektive förvaltning säkerställt de strategiska vägvalen.

2. Syfte

Syftet med strategin är att förverkliga de delar av den nationella politiken som är prioriterade utifrån Region Gotlands bedömning av behov och förutsättningar. Strategin ska följas upp för eventuell revidering under mandatperioden 2019-2022.

3. Region Gotlands strategiska vägval

I den nationella strategin (se kapitel 5) finns fyra övergripande målsättningar:

- Ett utökat och verkningfullt förebyggande arbete mot våld
- Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn
- Effektivare brottsbekämpning
- Förbättrad kunskap och metodutveckling

¹ En tioårig nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, ur Regeringens skrivelse 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid.

² <https://www.regeringen.se/artiklar/2017/05/delmål-6-mans-vald-mot-kvinnor-ska-upphora/>

Av den nationella strategins fyra målsättningar har tre valts ut inom ramen för denna strategi. Det fjärde målet - *effektiva brottsbekämpning* – är en del av det arbetet som gör inom ramen för Region Gotlands samverkansöverenskommelse med polisen.

Den nationella strategin har regionaliserats utifrån Region Gotlands kartläggning och analys. Utifrån de tre valda målsättningarna har berörda förvaltningar kartlagt, sorterat och identifierat behov samt därmed gjort strategiska vägval för respektive nationell målsättning. Det mesta av det arbetet har gjorts i den av RSS utsedda arbetsgruppen. Utöver det har de strategiska vägvalen förankrats i respektive förvaltningars ledningsgrupper. Berörda förvaltningar har därmed förbättrat förutsättningarna för en god implementering.

Som underlag för nämndernas insatser samt utifrån de utvalda nationella målsättningarna har följande strategiska vägval gjorts:

3.1 Målsättningen *Ett utökad och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld*

3.1.1 Förstärka det våldspreventiva arbetet

Det våldspreventiva arbetet är en del av det grundläggande jämställdhetsarbetet. Det handlar om att förhindra att våld över huvud taget uppstår samt att förhindra den som utövar våld att upphöra med det. Preventiva insatser ska vara både av primärt (till hela befolkningen) samt sekundärt slag (till de grupper som har förhöjd risk att utöva eller utsättas för våld). Det är viktigt att arbeta brett och aktivt med maskulinitetsfrågor och machonormer för att komma till rätta med orsakerna bakom mäns våld mot kvinnor

Insatser i en bred samverkan är en central del för att kunna förstärka det våldspreventiva arbetet inom Region Gotland.

3.1.2 Utöka insatser till våldsutövare

Den huvudsakliga utgångspunkten för strategin är att förebygga mäns våld mot kvinnor. I det ligger både att förhindra att våld uppstår, och att våld upprepas. Det innebär att bakomliggande orsaker till mäns våld, och möjligheterna att undvika eller bryta våldet är avgörande.

Insatser riktade till våldsutövaren är en viktig del av ett förebyggande arbete mot våld.

3.2 Målsättningen *Förbättrad upptäckt av våld samt starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn*

3.2.1 Upptäckt av våldsutsatthet

Kvinnors och flickors utsatthet för våld kännetecknas bl.a. av att de i jämförelse med män och pojkar oftare utsätts för våld av närstående, i första hand av män men även av kvinnor, t.ex. när våld och förtryck motiveras av föreställningar om kollektiv heder. Det finns en mängd hinder för den våldsutsatta kvinnan eller flickan att berätta om sin utsatthet för omvärlden och att söka stöd för att ändra sin situation. Så länge endast en mindre del av kvinnors och flickors utsatthet för våld kommer till det offentliga kännedom begränsas möjligheten att utveckla insatser på området.

Insatser för kunskapsspridning och utvecklingsarbete för att upptäcka våldsutsatthet är centralt i arbetet med skydd och stöd. Särskild kunskap krävs för upptäckt av hedersrelaterat våld och förtryck.

3.2.2 Skydd och stöd

För att kunna förhindra att våld över huvud taget uppstår eller upprepas måste den våldsutsatta eller barnet som bevittnat våldet skyddas och få stöd. Stödet ska utgå från den enskilda individens behov och barnets bästa. Vad gäller barn är sambandet mellan att uppleva våld mot en förälder och att själv vara direkt utsatt för våld mycket starkt.

Insatser till våldsutövaren bidrar till att förhindra våldet.

Som brottsoffer och våldsutsatt ska du ha rätt till skydd från ytterligare våld samt rätt till stöd för att bearbeta dina upplevelser, men även stöd i praktiska frågor i samband med exempelvis skyndsamt byte av bostad.

Ideella kvinnojourer är viktigt som komplement till offentliga stödfunktioner.

Samverkan mellan offentliga och ideella stödverksamheter är av stor vikt för att stödet till den våldsutsatta ska bli så bra som möjligt.

3.3 Målsättningen *Förbättrad kunskap och metodutveckling*

3.3.1 Kunskap och metodutveckling

Kunskap, utveckling av metoder och arbetssätt för att motverka våldet sker genom utbildning, behovsanalys och uppföljning. Det skapar förutsättningar för ett hållbart arbete över tid.

Insatser för ökad kunskap om mäns våld mot kvinnor hos berörda yrkesgrupper och beslutsfattare på alla samhällsnivåer stärker ett långsiktigt arbete med mäns våld mot kvinnor.

4. Implementering och uppföljning

En del av de insatser som görs på området mäns våld mot kvinnor är lagstadgade (se kapitel 6.)

- En strategi formulerar vägval som underlag för prioriteringar i berörda verksamheter.
- Berörda förvaltningar beskriver utifrån Region Gotlands styrmodell på vilket sätt som de avser implementera och följa upp strategin i sin planering.
- Regionstyrelsen ansvarar för att stödja genomförandet och uppföljning genom nätverk och kunskapsspridning.
- Under mandatperioden 2019 – 2022 ska en övergripande uppföljning göras med eventuella förslag till revidering av strategin.

5. Mäns våld mot kvinnor

5.1 Definitioner

Per Isdal, psykolog och psykoterapeut, startade *Alternativ till Vold* i Norge, Europas första behandlingscentrum för med män med våldsproblematik. Han definierar våld:

”Våld är varje handling mot en annan person, som genom att denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något den vill.”³

FN: s definition enligt deklARATIONEN om avskaffande av våld mot kvinnor lyder på följande sätt:

”Varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i, eller troligen kommer att leda till, fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet.”⁴

5.2 Nationellt politiskt delmål att utgå ifrån

Ett av sex delmål i nationella jämställdhetspolitiken är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Delmålet omfattar alla yttringar av fysiskt och psykiskt, inklusive sexuellt, våld och hot om våld som riktas mot kvinnor och flickor. Regeringen har i formulering av strategin ett särskilt fokus på kopplingen mellan maskulinitet och våld. Det omfattar även hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och handel med människor för sexuella ändamål.

När det gäller våld i nära relationer så utövas det huvudsakligen, men inte uteslutande, av män mot kvinnor. Det är viktigt att motarbeta allt slags våld i nära relationer, exempelvis att ge stöd och hjälp till homo- eller heterosexuella män och kvinnor samt transpersoner som utsätts för våld i nära relationer. Hedersrelaterat våld och förtryck drabbar inte heller uteslutande kvinnor och flickor utan också pojkar och män. Att enbart tala i könsneutrala

³ Svensk översättning utifrån Per Isdal, «Meningen med volder», 2000

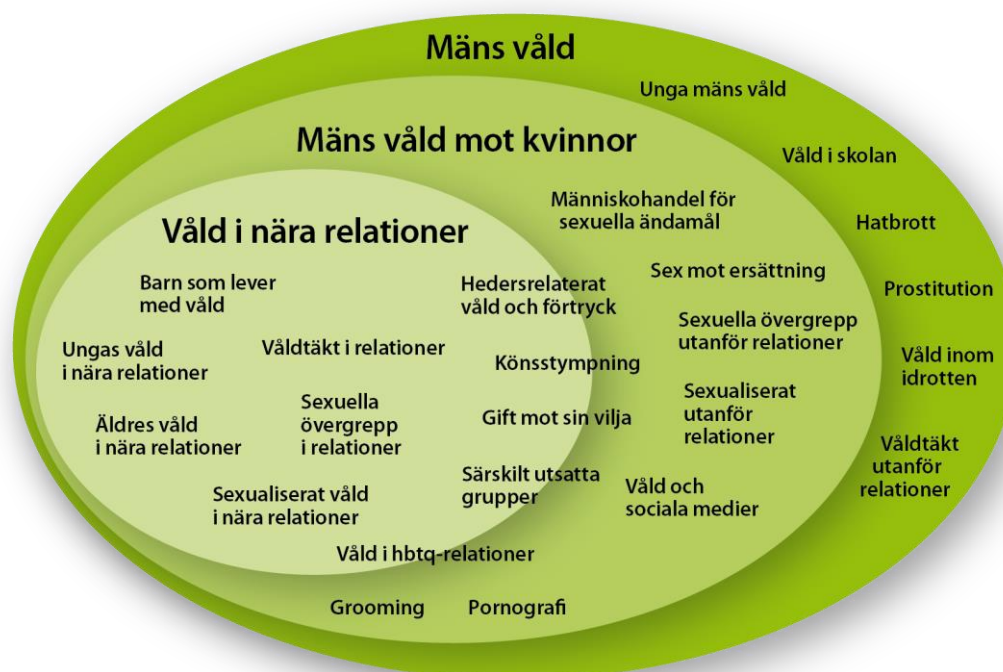
⁴ I originaltext: <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CEDAW.aspx>

termer osynliggör det vanligaste våldet i nära relationer, en man som utövar våld mot en närstående kvinna. Det gör våldet svårare att förebygga och bekämpa. Det är därför viktigt att prata både om arbetet mot mäns våld mot kvinnor och om arbetet mot våld i nära relationer.

Eftersom området är komplext är det svårt att för en strategi hitta ett namn som leder tanken till alla delar som omfattas. Regeringen har valt att benämna den nationella strategin som förebyggande och bekämpande av mäns våld mot kvinnor. Även Region Gotland har valt att som övergripande begrepp använda mäns våld mot kvinnor i rubriken till strategin.

Nedan används en bild för att visa sambandet mellan olika typer av våld.

Bild - Sambandet mellan mäns våld, mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

Bilden visar uppdragsområdet mäns våld mot kvinnor och exempel på olika former av mäns våld och mäns våld mot kvinnor.

Statistik visar att större delen av det våld som sker i nära relationer utövas av män mot kvinnor. Bilden illustrerar att mäns våld mot kvinnor inrymmer större delen av det våld som sker i nära relationer. Bilden visar även att mäns våld mot kvinnor är en del av det våld som män utövar i en rad olika sammanhang, inklusive det män riktar mot andra män i offentliga miljöer.

5.3 Nationell strategi

Hittills har samhällets arbete tenderat att hantera våldets konsekvenser snarare än dess orsaker. Regeringens ambition är att verka för en omorientering, från ett reaktivt till ett proaktivt förhållningssätt, att främja utvecklingen av effektiva åtgärder för att förhindra både att våld utövas och att våld upprepas.

Det kräver effektiva åtgärder för att förhindra både att våld utövas och att våld upprepas. Samhället ska bli bättre på att upptäcka våld och kunskapen om våldets utbredning och fungerande arbetssätt behöver öka. Arbetet mot våld måste vara väl samordnat mellan berörda aktörer på samtliga nivåer. Styrning, samordning och uppföljning av arbetet mot mäns våld mot kvinnor ska stärkas.

Den nationella strategin relaterar till att frågan om mäns våld mot kvinnor är konsekvensen av ett ojämnt samhälle med en maktobalans mellan könen. Regeringen betonar särskilt förebyggande insatser och mäns delaktighet. Kunskap, metoder och samordning på området har utvecklats, men utvecklingen av arbetet mot våld bygger fortsatt i stor utsträckning på tillfälliga satsningar.

6. Lagar

Lagar inom vård, omsorg, socialtjänst och skola reglerar ansvar för förebyggande och motverkande av våld.

Socialtjänstlag, SFS 2001:453

5 kap. – om stöd och hjälp från socialtjänst

11 § Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.

Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Socialnämnden ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver.

Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

14 kap. – anmälningsskyldighet angående barn som far illa

1 § Följande myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

1. myndigheter vars verksamhet berör barn och unga,
2. andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten, Kriminalvården, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen,
3. anställda hos sådana myndigheter som avses i 1 och 2, och
4. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område.

De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet.

Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i första stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd.

Skollag, SFS 2010:800**29 kap. – barn som far illa**

13 § Huvudmannen för verksamhet som avses i denna lag och den som är anställd i sådan verksamhet, ska på socialnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs.

I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 14 § och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Hälso- och sjukvårdslagen, SFS 2017:30**5 kap. – barn som far illa**

8 § Hälso- och sjukvården ska på socialnämndens initiativ, i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa, samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 6 kap. 12-14 §§ patientsäkerhetslagen (2010:659) och av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).